

SLOVENE

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate sprejema upravnništvo v Katol. Tiskarni, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rekopis se ne vračajo, ne frankovana pisma ne vprejemajo.

Uredništvo je v Seme-niških ulicah št. 2, 1., 17.

Izhaja vsak dan, izvenma nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Po pošti prejemam:
za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta „ 13 „ — „
četrt „ 6 „ 50 „
mesec „ 2 „ 20 „
V upravnistvu prejemam:
za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta „ 10 „ — „
četrt „ 5 „ — „
mesec „ 1 „ 70 „
Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Štev. 89.

V Ljubljani, v petek 19. aprila 1901.

Letnik XXIX.

Državni zbor.

Dunaj, 18. aprila.

Danes je bila prva seja po velikonočnih počitnicah. Šlo se je zbornica v znamenju dela. Skoraj vsi vplivnejši listi izražajo precej optimizma. Razmere so v istini boljše, nego so bile minolo leto ob tem času, ko so se Čehi pripravljali na odločno opozicijo, ki se je 8. junija končala z divjo godbo. Češki poslanci so krenili na mirnejšo pot, ker jim je vlada gradila zlate mostove. Obljuba, da cesar pride v Prago in na svoje troške ustanovi umetniško galerijo v Pragi, je gotovo ugodno vplivala na češko javno mnenje in pomirila mnoge duhove, ki ravno ne prise-gajo na Klofačevo zastavo. Upanje je torej, da bo zbornica vedno mirneje reševala svojo nalogo, ako ne bodo razni slučajni in zakulisni intrigantje iznova kalili vode. In ravno to ni izključeno, kakor se je pokazalo že v današnji seji.

Zopet vihar.

Kakor znano iz listov, je prestolona-slednik nadvojvoda Frančišek Ferdi-nand prevzel protektorat katoliškega šolskega društva. Liberalni listi so takoj izra-bili to dejstvo in »N. Fr. Pr.« je v današnjem uvodniku naravnost pozivljala nemške radikalce, da vlado interpelujejo v zbornici. In res so Kaiser, dr. Derschatta in in Beuerle vložili interpelacijo. V tej trdijo, da je katoliško šolsko društvo »bojno društvo klerikalne stranke«, ki pobija šolske zakone. Zato vprašajo interpelantje: Ali je nadvojvoda prevzel protektorat v dogovoru z vlado in kaj hoče vlada storiti z ozirom na dejstvo?

Že mej čitanjem interpelacije so kričali hajlovci in njihovi sorisljeniki v nemški ljudski stranki. Ko pa je nemški radikalec Herzog čital dotično poročilo v »Vater-land«, nastal je v zbornici velik hrup.

Mnogi desničarji so živahno ploskali, da je nadvojvoda tako odločno obsodil proti-rimske in protiaustrijske rovarje, nasprotno pa so nekateri levičarji metali okoli sebe psovke, katerih ne smem in ne morem za-pisati. Odlikoval se je s svojo netaktnostjo

zopet posl. Malik. Herzog je končal svojo prusijado:

Mi smo nadvojvodi hvaležni za njegovo izjavo. Nemci v Avstriji sedaj vedo, česa se morejo nadejati. (Divji krik med radikalnimi Nemci.)

Ministerski predsednik dr. pl. Körber je takoj odgovoril, da mu je bila stvar ne-znana. Sicer pa je vse le zasebna stvar in vlada za njo ni odgovorna. (Klici: Bodoči vladar naj pomisli, kaj govori! Protestantje so enakopravni s katoličani. Wolf se zadere: »Los von Rom«, kar ponavljajo njegovi to-variši. Velik nemir.)

Posl. Malik, bivši častnik, se je hotel ovekovečiti in predlagal debato o odgovoru ministerskega predsednika ter glasovanje po imenih. Zbornica je s 149 glasovi proti 106 odklonila debato, oziroma obsodila nemško-radikalno predrznost. Z levičarskimi Nemci so od desnice glasovali samo Klofač s tovariši in dr. Tavčar, kar je osupnilo celo nekatere Mladočeha, ki so večinoma glasovali proti prusakom ali pa se odtegnili glasovanju. Z desnico so glasovali ustavo-verniki veleposestniki in antisemitje. Izid gla-sovanja je zopet vzbudil živahno odobra-vanje na desnici in ropot na levi.

Nato je zbornica prestopila k prvi točki dnevnega reda.

Pristojbine od prenosov premoženja.

Dne 16. avgusta 1899 je izšla cesarska naredba, s katero je tedanja vlada grofa Thuna bistveno premenila prejšnje določbe glede pristojbin od prenosov premoženja. Ta naredba, katero je bila vlada že l. 1898 predložila zbornici v obliki zakonskega na-črta, obsega mnoge olajšave za kmečke in male hišne posest-nike v mestih. Tako so bile prej ne-premičnine v vrednosti do 500 gld. pri pre-nosu v prvi vrsti pristojbine proste. To vrednostno mejo je cesarska naredba zvi-šala na 5000 kron, in od nepremičnin (po-sestev) od 5000 do 10.000 K vrednosti se je pristojbina znižala od 1½ odstotka s pri-klado na pol odstotka brez priklade. Isto-tako so se izdatno znižale pristojbine od kmečkih posestev pri prenosu tudi na druge

osebe, ki niso direktni potomci, in pri uce-nitvi preužitkov. Sicer pa so dotične olajšave, oziroma določbe jasno raztolmačene v zadnjem koledarju družbe sv. Mohorja.

Toda ta naredba, ki dovoljuje izdatne olajšave za kmečke in male hišne posest-nike v mestih, je zadela ob odločen odpor pri mestnih stavbenih podjetnikih in večjih hišnih posestnikih. Vlada je namreč hotela izpadek vled olajšav deloma nadomestiti s tem, da je preklicala prejšnje olajšave pri-stojbin pri prenosu novih ali prezidanih po-slopij. Normalna pristojbina 3¼ odstotka s 25odstotno priklado je vled popusta zna-šala samo 1¼ odstotkov, ako je poslopje vsaj v dveh letih prešlo v druge roke. Te olajšave so izrabljali nekateri stavbeni pod-jetniki v večjih mestih, ki so gradili hiše in jih hitro prodajali. Cesarska naredba iz leta 1899 pa je te olajšave preklicala. Vsled tega so mestni stavbeni podjetniki storili razne korake, v zbornici so bili vloženi predlogi, naj bi se cesarska naredba preklicala ali vsaj potom zakona premenila.

Pristojbinski odsek se je pred prazniki bavil s tem vprašanjem in z veliko večino sklenil, da je cesarska naredba, izdana s § 14, protustavna in da jo treba nadome-stiti z zakonom, ki naj dovoljuje kmečkim posestnikom in malim hišnim posestnikom v mestih v cesarski naredbi določene olaj-šave, ob enem pa naj se znižajo tudi pri-stojbine pri prodaji novih in prezidanih hiš. Prvi in drugi paragraf cesarske naredbe sta torej ostala neizpremenjena. Tretji paragraf odsekovega poročila pa določa, da znašajo pristojbine 2¼ odstotka od novih in prezi-danih poslopij, ako v štirih letih preidejo v druge roke, in 3 odstotke vrednosti, ako so od zadnjega prenosa pretekla štiri leta, a ne še šest. To je glavna prememba cesarske naredbe.

Danes se je pričelo v zbornici drugo branje. V glavni razpravi so govorili: Noske, dr. Schöpfer, Rotter in Tschernigg. S tem je bila glavna raz-prava in seja končana. Jutri govorita glavna govornika dr. Kaizl pro in Steiner contra.

Važnost trgovinskih pogodb.

(Piše državni poslanec vodja Fr. Povše.)

(Dalje.)

III. Naša lesna kupčija.

Kakor so veliki industriji zagnali krik proti zahtevi poljedelcev, da se varuje njih poljedelska produkcija, osobito žito, in so še celo trdili, da hočejo kmetovalci podražiti delavcu kruh, tako so se osobito lesni veliki obrtniki pokazali neverjetno sebične, in to s tem, da so na ministerstvo vložili prošnjo, da ta otežkoči izvoz lesa v inozemstvo z zvi-šanjem voznih tarifov na železnicah. Da celo to zahtevajo lesni obrtniki, da naj naša dr-žavna vlada naloži izvozno carino na les, ki bi ga iz naše države izvozili čez mejo. Kaj ena-kega bi pač ne bili pričakovali od stanu, ki z vso verno delo za varstvo in obrambo lastne produkcije in kliče vlado ter parla-ment na pomoč, da se njega izdelki varujejo tuje konkurence.

Posebno velike tovarne za izdelavo pa-pirja, za katerega potrebujejo tudi lesa, so podale vladi spomenico, v kateri tožijo, da se od leta do leta več lesa iz naše države izvažava v inozemstvo. Res je, da poslednja leta se je mnogo več lesa v Nemčijo izvo-zilo oziroma prodalo, kar je deloma provzro-čilo, da je cena lesu nekoliko narasla, a mi kmetovalci smo tega veselji, saj je sreden oni gospodar, ki ima še kaj lesa v gojzdu, katerega je nekdanji kmetijski minister grof Mansfeld tako dobro imenoval najboljšo za-kladnico (Wertheimerico) vsakega posestnika.

Brez ozira na korist, ki nastaja našemu gozdarstvu po tem, da narašča izvoz lesa, mora se s stališča splošnega gospodarstva le pozdravljati dejstvo, da se vsaj v tej za-našo državo toliko važni panogi gospodar-stva obrača na bolje, toliko več, ker je po premo-gu nastala konkurenca domačemu lesu za kurjavo.

Pa tudi z državno-gospodarskega sta-lišča je ugoden naraščajoči izvoz našega lesa, ker prav ta izvoz dokaj pripomore, da je naša trgovinska bilanca v desetletju 1890 do 1899 bila večinoma aktivna.

V l. 1899 znašal je izvoz našega lesa 40 milijonov kvintalov, od teh odpade 19

LISTEK.

Med romanskimi narodi.

Popotni spomini iz Italije, Španije, Francije in Švice. Piše Jos. Lavtižar.

(Dalje.)

V Figueras se je začelo daniti, v Geroni pa pokaže vzhajajoče solnce svoje prijazno obličje. Mesto stoji na mali višini, katero nadvladuje škofijska cerkev s pira-midalnim stolpom, čudno, da mu manjka zgornjega ošpičenega konca. Leno teče pod zidovjem voda Ter, nad katero se vzdigujejo hiše navpik, kakor bi bile zidane ena na drugi. Od tu dalje je lepo obdelano polje, ob mejah se vidijo pinije in neke čudne vrste borovci. Široko dolino obdaja gorovje, a smreke ni opaziti nikjer, sploh je drevje, izvzemši brezo, vse drugače kakor pri nas. Na griču raztegnjeno mestece Hostalrich s tremi okroglimi stolpi in s plitvimi stre-hami ima prav španski značaj, višje stoječa razrušena trdnjava pa spominja, da so bili nekdaj tod okoli bolj viharini časi. Tropi majhenih rujavih ovac beže pred brizgajočim strojem, a kmalu tišči živalica zopet glave v travo, ki je vsa osmojena po vročini.

Žive duše ni v vagon, da-si sem se ve-selil že naprej, kako bom občeval z na-rodrom. Toda kdo se bo peljal v prvem raz-redu, kjer ne dobim drugih tovarišev, kakor imovito gospodo, ki potuje iz one dežele v drugo ter se vozi le na večjo daljavo zaradi kupčije ali za kratek čas. Španskega kmeta gotovo ne dobim tukaj in vže za to poiščem v prihodnje onih prostorov, kjer pridem v dotiko s priprostim ljudmi — domačini. Nekoliko živahnejše je v Granollers-u, kjer se snide z našo progo ona, ki pripelje iz mesta Vich pod Pirenejami. Dečki se obešajo po vozovih, ponujajoči skozi okna časopise. Obleke nimajo druge na sebi kakor hlače in čez nje dolgo sivo srajco, prepa-sano z vrvico, kar se jim prilega prav dobro. Okolica je vedno bolj obljudena, in vse kaže, da se približuje Barcelona, glavno mesto Katalunije, a h kratu največje trgovsko in obrtnijsko mesto Španije. Na predzadnji po-staji vstopi v voz agent hotela »Ambos mundos« ter razmeče po sedežih priporočilo svojega gostišča.

Sedaj, prijatelj, pa pride tisti čas, ko stopiš med popolno neznan narod, o katerem si pač čital marsikaj, toda videl ga še ni-koli; tudi jezik bo treba obračati drugače.

Da bi mi španščina ne bila preveč španska, proučaval sem jo pol leta ter si prisvojil vse običajne izraze, katere potre-buje ptujec v gostilni, v prodajalnici, na že-leznici in drugod. Mislil sem, da že znam nekaj, a ko je bilo treba rabiti to znanje, mi je predla zelo trda. Vsak jezik, ako se mu hočeš dobro privaditi, zahteva mnogo pismene in ustmene vaje, brez tega se ne doseže veliko. Koliko smo trpeli z nem-ščino! Vže od mladih nog so nas vzgajali v njej, pa še sedaj dela tuintam sitnosti. Španščina seveda ni tako težavna, osobito za takega ne, ki zna latinsko, vendar si jo prilastiš le z velikim trudom. Veselje se hitro dobi do nje zaradi blagoglasja: mehkega iz-govora, prijetnih končnic na o s in a s ter zaradi lahke izreke. Določno kakor naš č se izgovarja ch n. pr. muchacho — mučaho (deček). Črka j se glasi vedno kot naš ostri h n. pr. reloj — relah (ura), bajo — baho (nizek).

S posebnim povdarkom izgovarja Špa-nec r, da se čuje kakor podvojen n. pr. caro — karro (drag), amor — amorr (lju-bezen). Ako ima beseda več zlogov, je naglas vedno na predzadnjem zlogu n. pr.: »La lite-ratura espanola tiene muchas bellezas y

escelentes obras en todos los ramos de ciencias y artes.« (Špansko slovstvo ima veliko lepote in odličnih del iz vseh strok znanosti in umetnije.) Če se naglas ne ravna po tem pravilu, dobi beseda zaznamovan akcent na dotičnem zlogu. Umevno je po sebi, da španščino lažje razumeš na papirju, kakor če jo čuješ med ljudstvom. Tu vpliva pred vsem narečje, posebno katalunjski dia-lekt, katerega še prebivalci južnih provincij malo razumijo, težavo dela hitra govorica, kateri ptujec ne more slediti tako naglo in ostane zato mnogokrat na cedilu. Druzi-h jezikov pa Španec navadno ne zna; redki so, ki govorijo francosko ali laško, o nem-ščini nimajo niti pojma.

Pri tej priliki moram omeniti, da sem zadnje nemško govorico slišal v Pontablju na avstrijsko-italijanski meji. Revež bi bil, kdor bi se zanašal na to, da zna nemški, in naravnost laž je opomin, s katerim so nas svoje dni spodbujali k učenju tega jezika, češ: učite se nemščine, ker z njo bote prišli po celem svetu. Tak »švindal« more trositi le tisti, ki je še bore malo sveta videl. Po Italijanskem čuješ samo laščino, po Špa-njolskem samo španščino, po Francoskem samo francoščino itd. Le v prodajalnici ka-

milijonov kvintalov na hlope in 21 milijonov kv. na obdelani les, to je na deske (dilje), obtesani les, doge, železniške prage in t. d.

V Nemčiji gre največ surovi les, hloidi, ker na obdelani les, na deske, naklada Nemčija precej veliko uvozno carino, namreč 80 vinarjev na 100 kilogramov ali kvintal lesa, ko znaša uvozna carina na surovi les (na hlope) le 20 vinarjev. Prav tako je uvozna carina na že zmleto leseno snov, kakoršna se potem podelava v papir, na 1 m. določena, ko nasprotno se sme surovi les, v to namenjen, prosto uvažati.

Tu bi se morali pa mi, osobito naši državniki, učiti od nemške vlade, kako gre varovati domačo obrt, kakor dela to Nemčija, ki potrebuje naš in sploh ptuj les, vendar pa ima carino tako urejeno, da se more ptuj les pač uvažati kot surovino, ker ima nizko carino ali je celo prost carine. Ker pa je določena za obdelan les visoka carina, je nemški industriji zagotovljen posel in prislužek pri podelavanju surovine v fineji rabni fabrikat.

Tudi pri nas naj bi v to poklicani faktorji delovali na to, da bi se kolikor možno naši surovi pridelki podelavali. Tudi naša obrt naj bi na ta način izkoristila ptuje surovine, katerih mi nimamo in jih moramo naročevati, oziroma kupovati od inozemstva.

Ko bi naše velike papirne tovarne na to delovale, da naj naša državna vlada pri obnovitvi trgovinskih pogodb z inozemstvom skuša doseči od Nemčije, da zniža uvozno carino na lesne izdelke (deske, obtesani les, na zmleto lesno snov) bi pravo storile in vsi bi jih morali podpirati. Toda tovarnarji zahtevajo, da se ta diferenca zravna s tem, da se mora onemogočiti Nemčiji, dobivati surovi les od nas, to je, ti gospodje hočejo nekak monopol, da le oni smejo biti kupci domačemu lesu. Njim naj država izroči naše kmetijsko gospodarstvo.

Da se oni bogatijo, naj pade cena lesu zopet nazaj. Gozdi naši naj služijo njihovi obrti in spekulaciji. Da moramo kmetijski posestniki kar najodločnejše taki predrzni, požrešni zahtevi teh tovarnarjev oporekati, je jasno. Hvala Bogu, da je še nekaj lesa v posesti naših kmetijskih domov, saj je uprav gozd mnogega gospodarja vzdržal, da ni propadel v teh slabih časih. Želeti bi le bilo, da bi naše ljudstvo tudi les iz domačih naših gozdov po najboljši moči podelavalo v popolnejšo snov in ne pripuščalo inozemstvu zaslužka pri podelavi surovin.

Pa idimo na zahtevo tovarn nekoliko bolj resno, da ovržemo njih zahteve kot obnememu blagru naravnost nasprotno.

Če bi se res našla kedaj kaka vlada, ki bi na les naložila izvozno carino, ali menijo tovarnarji, da zaradi tega bo morala Nemčija od njih kupovati podelavane lesne snovi, n. pr. zmleto lesno snov, deske, trame itd.? Ali ne bo Nemčija takoj obrnila se na Rusijo in ji dala take olajšave, da bo pokrila vso potrebo surovega lesa?

Lastniki naših gozdov bi trpeli vsled neizmerno nizke cene, tovarnarji pa zaradi

kega velikega mesta znaš dobiti trgovskega pomočnika, ki bi ti dal nemški odgovor na nemško vprašanje, ali pa v hotelu kakega natakara, katerega je gospodar nalašč naročil iz „rajha“, da govori z Nemci, ki imajo — kakor znano — nenavadno slab talent za proučevanje ptujih jezikov. Tako se čita o nekem profesorju, da je na potovanju vsakega ptujca, s katerim je imel opraviti, vprašal: „Sprechen Sie deutsch?“ A mož je bil v večni zadregi, videč, da ga nikjer ne razumijo. In takih nemških profesorjev-učenjakov (?) je jako veliko. Ravno zato ne morejo Slovanov, ker se jim zdi naš jezik pretežaven, prav za prav je pa le njihova glava pretrda, da bi se mu priučili.

Ako želiš torej hoditi po Španiji, navadi se vsaj najbolj potrebnih izrazov, sicer boš potoval kakor mutec okoli. Vpraševali te bodo mimično, česa želiš, ter se ti vrh tega že smejali, ko jim boš odgovarjal le z vnanjimi znamenji. Tu spoznava človek, kako občutna kazen je bila zmešnjava jezikov pri zidanju babilonskega stolpa, in kako velik dar je dar — govora.

(Dalje prih.)

tega tudi ne bi imeli kaj večjega izvoza podelanih lesnih snovi.

Kar pa me je pri vsej tej sebični in podli akciji papirnih tovarn razjarilo najbolj, je to, da v svoji spomenici prorokujejo uničenje naših gozdov, če bo tako les šel v inozemstvo. Goličine bodo nastale, gole skale, pravi Kras!

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 19. aprila.

Nadvojvoda Fran Ferdinand — protektor.

Poročili dunajskih listov »Vaterland« in »Reichspost« o protektoratu prestolonaslednika sta vzbudili, kot je bilo pričakovati, nepopisen krik in sicer, kar je najzanimiveje, najprej v židovsko-framasonskem taboru, akoravno so v prvi vrsti zadeti le Wolfijanci. — Da si upa avstrijski nadvojvoda, ki bo svojedobno prevzel vladno krmilo v naši monarhiji, ki bo torej postal cesar avstrijski in tudi kralj ogerski, da si torej upa prestolonaslednik Fran Ferdinand iz lastne inicijative prevzeti protektorat katoliškega šolskega društva za Avstrijo, tega »bojevnega« društva, ki je trn v peti židom, protestantom ter brezvercem, da si upa odbravati njegove namene, obljubiti mu pomoč s svetom in dejanjem, potem pa obsoditi protirimsko in še celo — protiaustrijsko gibanje nemških neodrešencev, to je po mnenju židovske »N. Fr. Presse«, katere redakterji so se v pozni noči spravili na dolgovezen članek, nečuvno in naravnost nemogoče. V prvi sapi tega niti ne more (!) verjeti. Kaj poreko, se vprašuje židinja, k temu nekatoliki v Avstriji, kaj poreče parlament, ki se je ravno sedaj nekoliko pomiril in pričel z delom, in kaj poreko konečno naši ljubi »prijatelji« — Mažari, ki so v zadnjem proticerkvenem boju pokazali, da ne marajo »klerikalne nadvlade«? Prav malo manjka, in člankar bi bil tudi stavljal vprašanje, kaj poreko k temu naši »ljubi« zavezniki Prusi, ki tako »očetovski« skrbijo za našo monarhijo. Groziti so torej pričeli židje v predrzni obliki opomina in sveta. Potem se pa spravi glasilo avstrijskega Izraela nad onega, ki je vplival (!) na nadvojvodo. Ta človek je njegov sovražnik, vsejal je nezaupnost mej Ogri in njih bodočim kraljem, nakupičil je zapreke na potu nadvojvode, preden ga je nadvojvoda nastopil. — Pod masko patrijotizma in religije je izvršil atentat na dinastijo in monarhijo. — Tako in enako lamentuje v svoji jezi nad tem za vso katoliško Avstrijo veselim dogodkom dunajsko čifutsko glasilo. »Skrb« za avstrijski mir, za obstoj monarhije in dinastije jo vodi v tem uvodniku. Pričakovali so kajpada židovski framasoni, da bo to odločilno vplivalo na razpravo v zbornici, a varali so se in varal se je tudi slovenski zagovornik čifutsko-naprednih naklepov, zastopnik »svetle zvezde napredne ideje« — dr. Tavčar. V Avstriji imamo, hvala Bogu še krščanske zastopnike, ki od srca ljubijo svojo Avstrijo in cesarsko hišo in vedo, kaj jima je potrebno za obstanek. Končujemo pač najbolje z nastopnima stavkoma današnje »Reichsposte«: »Ko bi se bilo zgodilo, kar je nemogoče, da bi bil nadvojvoda prevzel protektorat nad ložo, kakor nekaj pruski prestolonaslednik Friderik, poznejši cesar Friderik III., bi »N. Freie Presse« gotovo ne ugovarjala temu... Ko je prestolonaslednik Rudolf opetovano izražal svoje liberalno mišljenje, je imela »N. Fr. Pr.« zato le besede hvale in visokega občudovanja; sedaj pa, ko izraža nadvojvoda javno svoje versko mišljenje, zadene to njeno najneugodnejšo kritiko«.

Parlamentarna doba

bo trajala po poročilu praške »Politik« do druge polovice meseca junija. Vlada hoče namreč popolno izrabiti sedanjosti kolikor toliko ugodni parlamentarni položaj in bo skušala izvesti vse delo, kolikor ga je sedaj nakupičila na zbornično mizo. Dogotoviti hoče menda tudi vse priprave za izvedbo čim največ mogoče mirne nagodbene razprave. Iz tega poročila, ako se obistini, je pa tudi razvidno, da bo zboroval parlament mej delegacijskim zasedanjem ter da je zelo dvomljivo, če se snidejo deželni zbori res v

mesecu juniju. Bržkone se snide večina teh zastopov k sklepnemu zasedanju šele v jeseni. Kajpada bi v tem slučaju nastopil za mnoge dežele takozvani »ex lex« položaj.

Nemški cesar o carini in kanalih.

Vkljub mnogovrstnim vladnim dementijem prijavljajo razni listi znova vest, da je rekel cesar pri neki priliki: brez kanalov nikake carine. Sedaj pravi »D. Tages-Zeitung«, da je cesar te besede samo napisal na rob nekega časniskega odrezka, ki so mu ga predložili mej drugimi v prebiranje. Tu pa pride zopet »Reichsanzeiger« in zopet dementuje to poročilo. Komu naj bravci sedaj verujejo? Da se je cesar na ta ali oni način tako izrazil, je res dokaj verjetno, ker kaj rad naravnost pove, kar misli, misli pa ravno z zvišanjem žitne carine, ki je komaj čakajo agrarci, pritisniti nanje, da glasujejo za njegovo kanalsko predlogo.

Prestolonasledstvo v Srbiji.

Prestolonasledstvo v novi srbski ustavi, ki se danes slovesno razglasi, je sedaj definitivno urejeno. Po novi določbi imajo pravico do prestola direktni kraljevi moški potomci v direktni vrsti. Ko bi kralj ne imel moških potomcev, preide prestolonasledstvo na moško stransko črto; ako pa tudi te ni, imajo pravico do prestola direktni ženski potomci iz postavnega zakona. V slučaju, da umrje kralj, predno je polnoleten moški ali ženski prestolonaslednik, vlada v njegovem imenu vsakokratna kraljica vdova.

Cerkvene kongregacije na Portugalskem.

Nemiri na Portugalskem, ki jih vpričarjajo framasoni proti katoliški cerkvi in njenim napravam, se še niso poglobili in kakor v Franciji in Španiji, se tudi v tej katoliški državi skuša uničiti redovništvo. Ker tudi vlada, sicer na tihem podpira to gibanje, se vplivni katoliki ne morejo zateči nikamor drugam za pomoč, nego h kralju, ki je pa tudi pokazal v zadnjih dneh, da ni voljan poseči v to zadevo. Vendar je te dni vsprejel deputacijo katolikov iz Lizbone, Oporto, Brage in drugih mest, ki jo je vodil kardinal-patriarh v Lizboni, ter vsprejel iz rok tega cerkvenega dostojanstvenika obsirno peticijo za ureditev razmer cerkvenih kongregacij. Odgovoril je pri tem na nagovor, da kot vladar katoliške dežele vsprejema peticijo, ki jo bo priporočil svoji vladi, da se to vprašanje reši na način, ki se bo ujemal z državnimi zakoni. — Radovedni smo, kak načrt predloži sedaj vlada za ureditev tega vprašanja.

Kriza v Norvegtji.

V Norvegtji preti v kratkem izbukniti akutna kriza. Povod nenaravnim razmeram je dal sledeči dogodek. Vojni minister Stang je s soglasnim dovoljenjem celega ministerstva predložil kralju izredni proračun, v katerem je določenih več milij. kron za naravno utrdbo na vzhodni strani Kristijanije. Kralj pa tega proračuna ni odobril in je izrazil ministerstvu svoje pomisleke. To je seveda povsem naravno, ker so utrdbe namenjene v celoti proti združenemu kraljestvu švedskemu. Kralj pač ne more pritrditi načrtu, ki bi bil nasproten drugi polovici njegove države. Ministerstvo pa vključuje temu vztraja pri prvotni misli, tembolj ker ve, da dobi v parlamentu za svoj načrt vso levčarsko večino. Stvar je torej zelo kočljiva in se konča kriza v najboljšem slučaju z odstopom norveškega ministerstva.

Dopisi.

Iz Toplice pri Zagorju ob Savi se nam piše, da se je otvorila nedavno obrtna šola pod vodstvom tamošnjega učitelja g. Mallya. Gospoda Čerina, ki slušbuje na topliški šoli že 27. let, je odbor obrtne šole — načelnik je g. R. E. Michelčič — odrinil od te šole, kakor so »strokovnjaki« tudi pozabili na verouk na obrtni šoli. Da je bil g. Čerina imenovan nadučiteljem, je po našem mnenju v prvi vrsti njegova (gosp. Čerina samega) zasluga, ker je bil med vsemi prosilci najstarejši in tudi najbolj kvalificiran, ako smemo soditi tako po raznih izjavah c. kr. okrajnega in dež. šol. nadzornika. Ali se je pa v krajnem šolskem svetu na vso moč potegnil g. krajni (ne okrajni) šolski nadzornik Michelčič zanj, tega ne vemo, ker je to uradna tajnost, da se je pa trudil za

sina prejšnjega nadučitelja g. H. Plhaka, to pa vemo. Samo ob sebi je umevno, da je ob enem tudi lahko obljubil ali celo dal besedo, da bo za gospoda Čerina, saj to ve vsak, da krajni šolski svet ne predlaga enega samega, ampak tri, in v terno se že spravi koga brez velike »muje«. Toda, če bi se bil tudi potegoval za sedanjega nadučitelja, da je pri obrtni šoli prezrl g. Čerina ter naredil za direktorja njemu podrejenega učitelja, ali je to prav in taktično, o tem prepustimo sodbo bralcem.

Žiri, 17. aprila. V nedeljo dne 14. t. m. je obhajalo tukajšnje »Prostovoljno gasilno društvo« desetletnico svojega delovanja z veselico, katera se je vsestransko z najboljšim vspehom vršila v prostorih g. I. Kavčiča pri »Petronu«. Obiskana je bila mnogoštevilno. Zahvaliti se imamo v prvi vrsti gasilnemu društvu iz Poljan, iz Gorenje vasi in mnogim drugim gostom, ki so prispeli našemu toliko koristnemu in potrebnemu društvu na pomoč. Hvala pa tudi našim brhkim dekletom, ki so z lepimi vencami in drugim zelenjem tako lepo okrasile prostore. Posebno zanimiva je bila veseliga v dveh dejanjih »Kmet Heroda«, ki se je igrala vsemu navzočemu občinstvu v veliko veselje in zadovoljnost. Naslovno ulogo je igral Fr. Erznovnik, mizar, z največjo pohvalo.

Ravno isti dan ob 1. uri popoldne je bil prišel g. Trošt, nadučitelj in tajnik »Zveze kranjskih gasilnih društev«, nadzorovat naše gasilno društvo; vsled ukaza deželnega odbora. G. nadzornik Trošt je naše društvo natančno pregledal ter našel vse v popolnem redu in se o stanju društva pohvalno izrazil. Čeravno si je naša nasprotna stranka toliko prizadevala naše društvo zatreti, vendar upamo, da bode za naprej še bolj vsepošeno delovalo in mu noben liberalni zakotni pisatelj s pomočjo županstva ne bo mogel blizu. Želeti bi bilo, da bi naša nasprotna stranka spoznala korist društva, ter se vsaj v tem združila z nami, ter prispevala k temu tako potrebnemu društvu, katerega geslo je: Bližnjemu na pomoč!

Dnevne novice.

V Ljubljani, 19. aprila.

Prijatelj barona Heina, dr. Tavčar,

poslanec ljubljanskega mesta in kandidat za mesto deželnega glavarja kranjskega po prihodnjih deželnozborskih volitvah, je torej včeraj glasoval z nemškimi radikali, ko se je šlo zoper člana cesarske hiše, nadvojvodo Franca Ferdinanda, ker je prevzel protektorat nad katoliškim šolskim društvom ter obsodil gibanje »Proč od Rima«, katero je hkrati gibanje »Proč od Avstrije!« Dr. Tavčar je častni član zveze jugoslovanskih učiteljskih društev. To njegovo postopanje meče svojo senco na celo »Zvezo«, in če je »Zveza« res tako dinastična, kakor v enomer pravi, morajo učitelji vedeti, kaj jim je storiti s takim »častnim« članom. Grdi napadi, ki so včeraj leteli na cesarsko hišo zato, ker je nadvojvoda Franc Ferdinand prevzel protektorat nad katoliškim šolskim društvom in obsodil ono grdo agitacijo, ki se šopiri po Avstriji, podprta z veleizdajskimi denarji in z veleizdajskimi tendencami, ti grdi napadi, s katerimi se je dr. Tavčar včeraj identificiral v državnem zboru, mečejo čudno senco na one, ki so v političkih zvezah z njim.

Zastopnik Ljubljane — »kvedrova politika«.

Vsi količkaj pametni ljudje v Ljubljani so danes ogorčeni nad dr. Tavčarjem. Kar je včeraj storil, je naravnost nezaslišano in za Ljubljano pogubno. Sedaj, ko Ljubljana vlado prosi za odpis posojila, sedaj, ko je vse odvisno od taktnega in premišljenega nastopa naših zastopnikov, sedaj stori dr. Tavčar to nezaslišano budalost, da glasuje sramotilci vladarske hiše! Glasovalo se je po imenih, in razni listi objavljajo imena poslancev, ki so glasovali »za« in »proti«. Tavčarjevo ime je tu za beleženo skupno s Klofačem in Wolfom... Mnogo poslancev ni bilo prisotnih — manjkalo je tudi treh ostalih slovenskih liberalcev — a kar je bilo navzočih Slovencev in Hrvatov, vsi so glasovali soglasno proti grdemu napadu. Tem bolj je sedaj očrnjeno za vedno ime

Ljubljane, ki edina stoji nad južnimi Slovani sedaj po svojem zastopniku z veleizdajaleci proti vladarski hiši. Še celo baron Schwegel, ki stoji pač blizu nemškoralnim težnjam, je glasoval pravilno. In Hribar, ljubljanski župan, je izjavil, da popolnoma soglašajo s Tavčarjevo politiko! Uboga Ljubljana!

Olajšave pri vračevanju potresnega posojila. Današnji tukajšnji uradni list javlja, da je vlada dovolila odpis ljubljanski občini dovoljenega brezobrestnega posojila v znesku 100.000 kron. Glede triodstotnega posojila je dovolilo ministerstvo naslednje olajšave: a) Rok za vračevanje deželi za deželna poslopja dovoljenega 3odstotnega posojila per 1.000.000 kron se podaljša od 20 na 40 let; b) ista olajšava je dovoljena za 900.000 K 3odstotnega posojila mestni občini ljubljanski; c) rok za vračevanje vseh drugih 3odstotnih posojil (1.000.000 K) se podaljša od 20 na 30 let. — Vračevanje se prične s 1. januarjem 1902 (mesto 1901). Za dovolitev olajšav pri vračevanju brezobrestnega posojila, dovoljenega posamnikom v Ljubljani ali na deželi, je vlagati prošnje in je osrednja vlada dobila v tem oziru navodila, da se bo lažje v večji meri ozirala na nje, nego ji je bilo dosedaj mogoče. — Te olajšave so vspeh dr. Šusteršičevega predloga.

Glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda bode letos v Mariboru, in sicer dne 9. avgusta.

Osebnosti. Obč. odbor občine Ribnica na Pohorju je slovesno izročil preč. g. Francu Hrastelju diplomu častnega občanstva. — Na Dobrni se je poročil gosp. Alojzij Karba, c. kr. poštni asistent, z gđ. Ano Dovnik, posestnico na Dobrni. — Poročil se je v romarski cerkvi v Strassengelu na Štajerskem tukajšnji trgovec g. Alojzij Persche z gđ. Marijo Matterleitner, hčerko posestnice in gostilničarke v Judendorfu. Poročal je P. Bernhard Persche. — V deželni bolnici je umrl danes ob pol 12 uri dopoldne gosp. Ivan Francelj, vodja tuk. policijske straže, v dobi 54 let. Pogreb bo v nedeljo 21. t. m. popoldne. — Dvorni operni pevec Slovenec g. Naval Pogačnik se je podal na gostovanje v Carigrad.

Novo katoliško politično društvo na Štajerskem. Katoliško-politično izobraževalno društvo v Šmarji pri Jelšah ima svoj, kakor smo že kratko omenili, prvi glavni občni zbor dne 21. aprila 1901 ob treh popoldan v Jagodičevih prostorih v Šmarji. Na dnevnem redu so med drugimi tile predmeti, na koje posebno opozarjamo: 1. Liberalizem in kmet, govori g. dr. Fran Jankovič, zdravnik v Kozjem, in 2. Kaj hočemo katoliško-narodni kmetje? g. Fr. Mlakar, veleposestnik v Hošnici. — Vabimo torej s tem k obilni udeležbi. Po zborovanju petje in prosta zabava.

Katoliško-narodna organizacija na Goriškem. V Kobaridu se je ustanovilo »Slovensko katoliško politično in gospodarsko društvo« za kobarški okraj. Pravila je vlada že potrdila. Bog blagoslovi delo!

Zborovanje katolišk. političnega društva za kozjanski okraj pri Št. Vidu na Planini se je izborna obneslo. Navzočih je bilo okoli 300 posestnikov. Govorili so gg. domači župnik, drž. poslanec Žičkar, predsednik Tomažič, dr. Jankovič in veleposestnik Špan. Posl. Žičkarju se je soglasno izrekla zahvala za njegovo možato, nevtrudljivo in požrtovalno delovanje. Novih udov je o tej priliki društvu pristopilo okoli 100.

Sestanek šentjakobskih volivcev. Pri predčerašnjem sastanku davkoplačevalcev Št. Jakobskega okraja je bil navzoč tudi župan. S Turkom so volivci nezadovoljni, ker je bil zoper deklinško šolo in zoper obrtno šolo v tem okraju. Nezadovoljni so volivci tega okraja, da bodo imeli v novem mestnem odboru samo 3 zastopnike. Župan jih je potolažil, da jih bodo drugi pot več dobili. Razgovor je bil tudi o trgu. Župan je tega mnenja, naj se trg z glavnega trga prenese k »Zvezdi«. Davkoplačevalci so pa sklenili vložiti prošnjo, naj se

polovico prodajalk preseli v Št. Jakobski okraj, druga polovica na Ces. Jožefa trg. Razgovor je bil tudi o nekih drugih nerednostih v Št. Jakobskem okraju, n. pr. o Ahlinkini gnojnici, ki teče na cesto in dr.

Duhovske zadeve na Koroškem. Častiti g. Jos Strieder, župnik v Fresenu, je postal župnik v Zagorici. — Pri Elizabetinkah v Celovcu je umrla čast. mati Neža Richtig, stara 68 let. — Č. gosp. Jak. Kindlman, župnik v Št. Danijelu, je postal župnik v Grebinkem Klostru. — Č. g. Jan. Ebner, župnik v Medgorjah, je postal župnik v Št. Štefanu nad Brežami. — Prestavljeni so č. gg. provizorji: Mat. Ripl iz Gozdanj v Medgorje (oskrbuje tudi Podgrad); B. Hochl od Sv. Krvi v Nemški Plajberg (oskrbuje tudi Sv. Duh); J. Schneditz iz Africa v Innerteuchen (oskrbuje tudi Ausserteuchen); J. Schweiger iz Zagorice v Brezno (oskrbuje tudi Št. Pavel). — Gozdanje bode oskrboval čast. gospod župnik na Visokem Strmcu. — Pri krškem stolnem kapitelju v Celovcu je do 22. maja razpisano troje mest: stolnega dekana, stolnega školaštika in korarja.

Priprave za organizacijo mla deničev se vrše na Spodnjem Štajerskem, kakor poroča »Slov. Gospodar«. Le hitro na delo, da ne bo prepozno!

Knjige »Matiče Hrvat« za l. 1900 so došle tukajšnjemu poverjeništvu in jih razpošilja gospod Ivan Bonač. Naročila na lanske knjige se za ceno šestih kron še sprejemajo.

Slomšekova slovenska knjižnica v Selnici ob Muri šteje že nad 500 knjig. V teku 8 mesecev se je izposodilo okoli 300 knjig, kar priča, da je bila knjižnica res živo potrebna.

Nov umotvor za sv. Višarje. Starodavna cerkev na sv. Višarjah potrebuje nujno poprave in olepšanja. Mnogo je zastarelega, kar pobožnega romarja le moti. Z okinčanjem te sloveče božje poti slovenske se prične še to leto. Postavila se bodeta letos, bržkone mes. avgusta, dva lepa renesančna stranska altarija, izklesana iz čisto belega kararskega mramorja. Glavni kinč altarjema bodeta dve 1-25 meter visoki in 75 cent. široki relief-podobi, izklesani istotako iz belega kararskega mramorja. Ti podobi izdeluje ravnokar vrlo znani domači umetnik, akademični podobar g. Vekoslav Progar. Nagibi (motivi) podobama so vzeti iz življenja sv. družine G. Progar je načrt (model) podob izdelal v mavcu in že ta načrt kaže, da dobimo izpod njegovih rok zopet pravo umetniško, mojstersko delo. Prva podoba nam kaže sv. Jožefa z Jezuškom v delavnici. Druga podoba nam kaže sv. Ano z Materjo Božjo. O posameznostih bode prilika govoriti tedaj, ko bodeta izklesani iz mramorja ter bodejo tudi vse podrobnosti natanko izdelane. Kamnoseška dela bodo iz kararskega mramorja, stebri in več drugih delov pa iz rudečega mramorja iz Sterzinga na Tirolskem.

Slovenska delavska organizacija. Slovensko katoliško delavsko društvo v Gorici bode imelo redni občni zbor v nedeljo 21. aprila točno ob 4. uri popoldne v prostorih gostilničarja gospoda J. Gorjanca v Attemsovi palači na Kornu. — Občni zbor »delavskega podpornega društva v Celji« vrši se v nedeljo dne 21. aprila, ob 3. uri popoldne v gostilniških prostorih Narodnega doma v Celju z običajnim dnevnim redom.

Trst in Slovenci. »Primorski List« je sprožil misel, naj bi se sklical poseben shod slovenskih rodoljubov, na katerem naj bi se posvetovalo o razvoju krepke slovenske gospodarske organizacije v Trstu in okolici in o sodelovanju ostalih Slovencev oziroma Slovanov pri tem vprašanju. To bi bil pač najvsepešnejši zaključek dosedanjih polemik in upamo, da bodo tržaški rodoljubi ta nasvet »Prim. Lista« upoštevali.

Podravska podružnica slov. plinarskega društva s sedežem v Rušah se je ustanovila na velikonočni ponedeljek za mariborsko, slovenjegraško, ptujsko, ljutomersko, lipniško in deloma celjsko glavilstvo. V odbor je ustanovni shod volil te-le gospode: Franc Grizold, Miha Sernc, Viktor Glaser, Davorin Lesjak za Ruše; Ivan Koprivnik, Alojzij Bahovec za Maribor; dr. A. Brumen za Ptuj; dr. K. Grossmann za Lju-

tomer; Svitoslav Hauptmann in Fr. Skoflek za Kozjak; Peter Novak za Slov. Bistrico in Hinko Dobnik za Konjice.

Deželna podpora za napravo strelišč. Kakor prejšnja leta, je deželni odbor kranjski tudi letos dovolil 2000 kron v svrhu naprave novih odnosno spopolnitve že obstoječih strelišč za streljanje zoper točo, Ker je pa potrebno, da se taka strelišča čim prej uredijo, se županstva v vinorodnih krajih na Kranjskem pozivljajo, da svoje prošnje najkasneje do 1. maja t. l. dežel. odboru v Ljubljani predložijo. Pričakovati je, da tudi c. kr. poljedelsko ministerstvo enaki znesek v ta namen dovoli.

Ljubljanske novice Ogenj v Ljubljani. Saje so se danes vnele pri Nikol. Žuniču v Razpotnih ulicah. Na lice mesta je prišel dimnik, mojster Spitzer, kateremu se je posrečilo kljub raznim zaprekam ogenj pogasiti. Ognjeglasno društvo je bilo tudi hitro na mestu. — Prebrnil se je danes voz sena na Tržaški cesti posestniku Golobu z Doba. — Povožil je včeraj na Dunajski cesti biciklist 7letno deklico. — Nogo z vila si je včeraj zvečer R u s Marija, prodajalka pri Kollmannu.

Korajža celjskih pobalinov. V Celju so pobile neznane osebe nekaj stekel na sokolski telovadnici, ko se je ravno telovadilo. Pobalini so naglo odkurili, predno se jih je moglo spoznati. To ni korajža, to je pobalinstvo!

Iz Celovca. Lochsovo pivovarno »pri zvonu« v Celovcu prevzame akcijska družba, katero snuje sedanji posestnik Lochs.

Kako se dela s Slovenci na Koroškem. Do 30. aprila je razpisano učiteljsko mesto v Št. Juriju ob Zili. Okrajni šol. svet beljaski, kakor navadno, ne zahteva znanja slovenščine. Tudi na šoli v Prevaljah je razpisano učiteljsko mesto. I tu se ne zahteva znanje slovenščine. Stara krivica.

Vrat prerezal si je v Celovcu 63letni J. Vogrin iz Kočevja. Obležal je mrtev.

Novo gasilno društvo ustanavljajo v Sv. Križu pri Kostanjevici. Ker razun v Leskovici v celi okolici ni jednakega društva, je bila ustanovitev tega društva nujno potrebna.

Prememba posesti. Posestvo g. Hummerja v Podlubenu, šmihel-stopiška občina, je za 20.000 K kupil g. Fr. Majzelj, posestnik v Beli cerkvi.

Strelna v šolskem poslopju. V ponedeljek o polnoči udarila je strelna v šolsko poslopje v Šmarji pri Kopru. Pustila je precej sledi po sobah, slednjič je odbila kos vežnih vrat in izginila. V stanovanje gospi učiteljice se je tudi oglasila, a ni pustila drugih nasledkov nego par lukovic v zidu in močen duh po žveplu. Čudno je to, da je prišla v sobo nad glavo deklice, ki je spala v sobi z gospico, pa jej ni nič storila in deklica se ni niti vzbudila, mej tem, ko je v vasi močan pok spravlil masekoga po konci.

Novo pivovarne v Ljubljani torej ne bo. Včeraj so imeli tukajšnji gostilničarji s pivovarnarji pri »Maliču« sestanek, na katerem so se pivovarnarji udali gostilničarski želji, da pivovarnarji omeje oziroma popolnoma opuste prodajo piva privatnim osebam.

Samomor Ljubljance na Dunaju je sedaj pojasnjen. Samomorilec, katerega so dobili ustreljenega v parku ob Marije Terezije spomeniku, je Adolf Cimperman, krojaški pomočnik, pristojen v Turjak. Do sobote je delal pri tukajšnjem krojaškem mojstru Ivanu Potočniku. Njegov brat obiskuje v Ljubljani peti gimnazijski razred.

Utonil je 16. t. m. 3½. leta star sin mlinarja Jož. Bezlaja v Babnem dolu pri Medvodah v bližnjem, 40 korakov oddaljenem potoku. Truplo so našli še isti dan.

Tatvina. Uršuli Žagar v lški vasi je 7. t. m. ukrad nekdo iz omare 8 K in nad 2 kg. slanine, nekaj dni pozneje je pa posestniku M. Janžlju s Kota zmanjkalo iz omare 25 K 20 v. Tatvine sumljiv je neki Fr. Kramar iz lške vasi.

Vojak zabodel tovariša. V Kredu na Goriškem je nek vojak na dopustu zabodel svojega tovariša. Poslednji je vsled dobljenih ran umrl.

Ponesrečen delavec. Privatni rudnik Henkljer v Rablju je zopet zahteval novo žrtev. V rudniku se je utrgala skala in 25-

letnega Janeza Pavlina iz Bovca malone vsega pokvečilo. Glavo so mu morali zašiti na šestih mestih. Revez je na to v bolnici umrl.

Društva.

(Narodna čitalnica v Kamniku.) Vabilo h koncertu, katerega priredi »Kamniški salonski orkester« v prostorih Narodne čitalnice v nedeljo dne 21. aprila 1901. Vspored: 1. Dom Ertl: »Sous le nouveau regime«, koračnica. — 2. Jacques Offenbach: »Orfej«, overtura. — 3. Jos. Skorpik: »Ljubljanske krasotice«, valček. — 4. Gustav Richter: »Gold-Else«, polka mazurka. 5. Rich Eilenberg: »Marche turque«, koračnica. — 6. Viktor Parma: »Slovenski napevi«, potpourri. — 7. C. M. Ciehler: »Dunajčanke«, valček. — 8. »Kamniški vlak«, galop. — Koncertni klavir: C. Hamburger. — Začetek ob 8. uri — Vstopnina za člane Narodne čitalnice 60 vin., za nečlane 80 vin.

Narodno gospodarstvo.

Glavna zagonetka našega narodnega gospodarstva.

(Po predavanjih dr. Viljem Neuratha, prof. na c. kr. visoki šoli za kmetijstvo priobčuje F. P.)

(Dalje.)

Odkodi izvira to ohromljenje večine podjetij, označeno po krizah? Odtod, ker razna podjetja v znatnem obsegu poslujejo s tujim izposojenim denarjem, s tujimi proizvodnimi sredstvi (orodje, stroji, posestva, stavbe) in s tujim blagom in se ob enem zavežejo onim, ki so jim ta sredstva zaupali, plačati v določenem obroku ali celona odpoved, že naprej določene denarne svote. V tem obsegu pa, v katerem si obrtni in drugi zavodi navale na ramo naprej določena fiksna plačila glavnice in obrestij, v istem trenutku je tudi njihova usoda odvisna in odložena po denarnem vspehu pri kupčiji. Naj so njihova skladišča še tako prenapolnjena z raznim blagom, vse nič ne pomaga, ako so v denarju za blago manj utrgovali, kakor pa morajo izplačati. Krediti se jim odpovedo in posojila odtegnajo, kakor hitro se upnikom dozdeva, da bi utegnili postati dolžniki insolventni (nezmožni plačati). Vse krize niso nič drugega, kot tako zvane bankrotne epidemije.

Ako je postal podjetnik insolventen, potem ne more ali tudi ne sme nadaljevati svoje obrti (produkcije). Kakor hitro je namreč obremenjen z velikimi, naprej določenimi plačili glavnice in obrestij, mora v slučaju krize mnogokrat vze zato močno omejiti svoje proizvodnje, ker je v nevarnosti, priti v še opasnejši položaj in postati bankrot, ako kljub pomanjkanju prodaje v istem obsegu nadaljuje svojo obrt. Poleg tega so tudi mnogi upniki v istih kleščah, ako so namreč tudi sami obvezani na druge strani plačati velike naprej določene svote. Sploh je dandanes vsako podjetje ali vsak poskus, ki se drzne proizvajati, dati delavnemu ljudstvu zaslužka in kruha, omrežen z obširno in silno zamotano mrežo obveznostij; ta mreža pa se perijodično, kakor po neki tajni osodepolni sili, nenadoma zadrigne, ohromi podjetnike in jim odvzame vsak prost pregib.

O tem torej, da je sistem naprej natančno določenih denarnih bremen vzrok nadproizvajalnih kriz, ne more nikdo resno dvomiti; tudi zdravila za to bolezen ni težko najti, ko smo spoznali korenino zla. Treba je le kreditstvo (Creditwesen) primerno preosnovati. Treba nam ni drugega, nego da spremenimo večino naprej določenih fiksnih obremenjenj pri obrtjih v kvotna ali odstotna bremena, to je v taka, kakoršna kolikor toliko vsakdo pozna iz sistema delništva v obče in iz sistema akcijske družbe posebej. Namesto upnikov posameznih podjetij bi imeli torej redoma stopiti delničarji, ali če hočete zadružniki ali akcijonarji.

Onim, ki so zaupali raznim podjetjem, kmetijskim, obrtnim ali trgovskim, denarne kapitalije in stvarna sredstva za proizvodnjo (stroje, poslopja, zemljišča) ali blago v predelavo, bi se ne zagotovile redoma naprej določene denarne svote, ampak samo naprej določeni kvotni ali percentu-

valni deleži od dobička dotične obrti, tako, da podjetje ne bi — ali vsaj v jako ozkih mejah — bilo porok, da mora prinašati produkcija določene denarne vsote. Ako bi pri tej uredbi močno proizvajanje raznega blaga njegovo ceno silno potlačilo in prineslo vsled tega podjetjem malo denarnega skupička, bi vsled tega le-ta se nikakor ne porušila in strahoviti paradoks, da umira ljudstvo poleg obilice življenjske vode bi zginil, se sveta.

(Dalje prih.)

Telefonska in brzojavna poročila.

„Slovanski centrum“ in „Hrvatsko-slovenski klub“.

Dunaj, 19. aprila. Na predlog načelnika dr. Šusteršiča in poslancev pl. Berkša in Zičkarja je „Slovanski centrum“ v svoji današnji seji sklenil soglasno sledeče: „Slov. centrum“ sklence, o pismu „Hrvatsko-slovenskega kluba“ z dne 14. februarja t. l. vnovič razmišljati in izjavlja, da sedaj ni nobenega stvarnega zadržka, da se ne bi delalo za fuzijo obeh na isti načelni podlagi stoječih klubov, katere fuzije je tako želeli v interesu krščanskega slovenskega ljudstva. Načelnik se pooblašča, da v tem smislu stopi s „hrvatsko-slovenskim klubom“ v dogovor, in če se prepriča, da v tem klubu še sedaj vlada teženje, izraženo v pismu z dne 14. februarja, da brez odloga nastopi obravnavo za fuzijo obeh klubov. V omenjenem pismu je, kot znano, „Hrvatsko-slovenski klub“ ponudil „Slovanskemu centru“ fuzijo, katero je pa „Slovanski centrum“ odklonil, ker so v onem klubu takrat še bili liberalci. Novi sklep „Slovanskega centra“ je logična posledica izstopa liberalcev iz „Hrvatsko-slovenskega kluba“. — Kaj bo sklenil na to ponudbo „Hrvatsko-slov. klub“, še ni znano.

Dunaj, 19. aprila. Schönerer hoče danes predlagati: Vlada naj predloži postavbo, po kateri bi se nakup posestev od strani „mrtve roke“ smel vršiti le od slučaja do slučaja potom postavbe.

Dunaj, 19. aprila. „Fremdenblatt“ javlja, da mornariška uprava zahteva v proračunu le (!) kakih 50 milijonov kron, ker ni v proračunu nikakih novih kreditov. Stroški zavzhodno-azijsko mornariško postajo se proračunavajo na 4 do 5 milijonov in pridejo v proračun kot naknadni kredit za leto 1900.

Trst, 19. aprila. V zadevi pretilnega pisma dr. Gregoričiču je Gaberšček obsojen na dva meseca zapore s postom in na stroške.

Lino, 19. aprila. Dr. Ebenhoch je odlikovan s Franc-Jožefovim komturnim križem z zvezdo.

Krakovo, 19. aprila. „Nowa Reforma“ zabeležuje vest, da bode naslednik Wittekow sekcijski šef Kniazolucki.

Černovice, 19. aprila. V nekem tukajšnjem hotelu je pustil nek potnik kovček, v katerem je policija našla z dinamitom napolnjeno bombo. — Sumi se, da je potnik 25letni anarhist Aleksander Voulet in da je šel v Romunijo.

Rim, 19. aprila. Kralj je dobil od ruskega carja brzojavko, v kateri mu čestita na slovesnem vsprejemu laške eskadre v Toulonu, kakor tudi na korist evropskega miru izvršenem prijateljskem zblizanju Francoske in Italije.

Rim, 19. aprila. Poljedelski minister Picardi je iz zdravstvenih ozirrov vložil svojo demisijo. Začasno ga bo nadomeščal min. predsednik Zanardelli.

Neapelj, 19. aprila. „Navigazione generale“ je sprejela v službo 3600 mož, da nadomesti stavkujoče mornarje.

Lizbona, 19. aprila. Nuncij bode zapustil Lisabono.

Pretorija, 19. aprila. Poroča se, da so Buri izgubili meseca marca 200 mrtvih in 100 ranjencev.

London, 19. aprila. Kitchener javlja iz Pretorije: Ko se je Kitchener pomikal proti Lydenburgu, je sovražnik razstrelil v zrak „dolgega Toma“. 13 Burov je bilo ujetih. Oddelek pod polkovnikom Douglasom je zasedel Doolstrom, kjer je bilo ujetih 6 Burov. Polkovnik Plumer je zasedel Bathfontein, ujel 13 Burov in zaplenil mnogo pušk in municije. Divizija Elliota je nakupila v Oranjski državi mnogo živine.

Tientsin, 19. aprila. Iz kitajskega vira se poroča, da je general Ma sklenil zopet nadaljevati sovražnosti proti tujcem. Iz Pekina se poroča, da mnogoštevilne boksarske čete vodi Tung Fusiang. Pričakuje se krvavih bojov, ker se Kitajci živahno gibljejo.

London, 19. aprila. Potrjuje se, da so Kitajci razdrli del železnice onstran Poantingfu.

London, 19. aprila. Angleški generalni konzul v Yokohama javlja, da stoji Japonska pred finančno krizo. Najnovejša vprašanja Japonske na evropske kapitaliste so bila brezuspesna, radi tega skuša Japonska na diplomatični poti napraviti z Rusko kompromis glede Mandžurije in Koreje.

Umrlj so:

V bolnišnici:

15. aprila. Lukrecija Atzel, zasebnica, 20 let, vulnus sciopetator capitis.

16. aprila. Fran Zorman, gostjač, 77 let, ostarelost.

Žitne cene

dné 18. aprila 1901.

(Termin.)

Na dunajski borzi:

Za 50 kilogramov.

Pšenica za pomlad	K 7.84	do 7.85
„ „ maj-junij	7.87	7.88
„ „ jesen	7.91	7.92
Rž za pomlad	7.94	7.95
„ „ maj-junij	7.87	7.88
„ „ jesen	7.93	7.94
Turšica za maj-junij	5.47	5.48
„ „ julij-avgust	5.60	5.61
„ „ september-oktober	5.78	5.79
Oves za pomlad	6.89	6.90
„ „ maj-junij	6.88	6.89
„ „ jesen	5.88	5.89

Na budimpeštanski borzi:

Pšenica za april	K 7.54	do 7.55
„ „ maj	7.58	7.59
„ „ oktober	7.64	7.65
Rž za april	7.67	7.68
„ „ oktober	6.62	6.63
Oves za april	6.65	6.66
„ „ oktober	5.56	5.58
Koruzna za maj	5.19	5.21
„ „ julij	5.31	5.32

(Efektiv.)

Dunajski trg.			
Pšenica buraška	K 7.45	do 8.15	
„ „ južne žel.	7.58	8.25	
Rž	7.85	8.10	
Ječmen	7.80	8.25	
„ „ ob Tisi	7.20	8.25	
Koruzna ogerska	5.65	5.75	
Činkvant	6.75	7.10	
Oves srednji	6.90	6.00	
Fizol	8.00	10.00	

Meteorologično poročilo.

Vitica nad morjem 308.2 m, srednji zračni tlak 736.0 mm.

čas	čas opazovanja	stanje barometra v mm.	temperatura po Celsiju	vetarovi	nebo	padavine v 24 urah
18	9 zveč.	739.8	6.2	sr. sever	jasno	
19	7. zjutr.	741.0	1.0	sl. sever	jasno	0.0
	2. popol.	740.3	12.8	sr. jvzh.	del. oblač.	

Srednja večerajšnja temperatura 7.0° normale: 10.2

406 1-1

Globoko užaljenim srcem naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je moj iskreno ljubljeni soprog, oziroma brat, gospod

Ivan Francelj
poliojske straže vodja.

danes dopoldne ob 1/2 12 uri, previden s sv. zakramenti, po dolgi, zelo mučni bolezni, v dobi 54. let mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragega pokojnika bo v nedeljo, 21. t. m. popoldne ob 4. uri iz deželne bolnice na pokopališče k sv. Krištofu.

Sv. zadušne maše se bodo brale v raznih cerkvah.

Priporočam pokojnika v pobožni spomin.

V Ljubljani, dné 19. aprila 1901.

Marija Francelj.
soproga.

Gostilna in prodajalna

oddá se takoj v najem v prijazni vasi blizu Ljubljane. — Pojasnila daje

Ig. Mrcina

404 3-1 v Zgor. Kašlju, pošta Zalog.

Lepa meblovana soba

pri odlični rodbini, oddá se pod jako ugodnimi pogoji. Na željo dobi se tudi hrana. Več se izv. v Levstikovih ulicah št. 13. III. nadstropje, desno. 382 5-4

„KOLO“

za gospode, popolno novo in eno za dame, prodá za polovično ceno

383 5-4 **L. Habat** v Zagorju ob Savi.

Oklic. 298 3-1

Pri c. kr. okrajni sodnji v Kamniku se bode pri prostovoljni dražbi

dné 8. majnika 1901 ob 10. uri dopoldne

v sodni pisarni (izba št. 2) prodala „Kremžarjeva“ hiša št. 13 v Kamniku (na Šutni) z jednim nadstropjem, z dvarnicami, s posebno pečnico, z lepim vrtom in z meščanskimi korporacijskimi pravicami.

V hiši je že veliko let pekarija ter leži hiša ob glavni cesti na za kupčijo ugodnem mestu.

Izklicna cena je 11.000 K, ter prevzame kupec na račun kupnine vknjiženo terjatev 4944 K, ostanek pa ima izplačati v dveh obrokih: polovico čez 3 mesece, drugo polovico pa v šestih mesecih po dražbi.

Ponudniki imajo pri dražbi položiti 1100 K varščine.

Kupcu se jamči, da se razun gori omenjene terjatve vsa druga vknjižena bremena zemljeknožno izbrišejo.

Vknjiženim upnikom ostanejo njih zastavne pravice pridržane ne glede na prodajno ceno.

Natančnejši dražbeni pogoji in zemljeknjižni ekstrakt se lahko vsak dan med opravnimi urami vpogledajo v tusodni pisarnici.

C. kr. okrajna sodnja v Kamniku, oddelek I.,
dné 13. aprila 1901.

Dunajska borza.

Dné 19. aprila.			Dné 18. aprila.		
Skupni državni dolg v notat	98.35		20 mark	23.52	
Skupni državni dolg v srebru	97.95		20 frankov (napoleonov)	19.09	
Avstrijska zlata renta 4%	117.00		Italijanski bankovci	90.50	
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	97.45		C. kr. cekini	11.31	
Ogerska zlata renta 4%	117.55				
Ogerska krona renta 4%, 200	92.90		3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	181.—	
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1675.—		5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	170.—	
Kreditne delnice, 180 gld.	694.75		Državne srečke l. 1864, 100 gld.	208.—	
London vista	240.17 1/2		4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	95.25	
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. valj.	117.60		Tisne srečke 4%, 100 gld.	141.—	
			Dunavske vravnave srečke 5%	258.—	
			Dunavsko vravnavo posojilo l. 1878	106.50	
			Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	94.25	
			Priporočne obveznice državne železnice	—	
			„ „ južne železnice 3%	347.—	
			„ „ južne železnice 5%	122.75	
			„ „ dolenskih železnic 4%	99.50	
			Kreditne srečke, 100 gld.	393.—	
			4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	400.—	
			Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	49.50	
			Ogerskega	25.25	
			Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gld.	17.—	
			Rudolfove srečke, 10 gld.	58.—	
			Salmove srečke, 40 gld.	204.—	
			St. Genčs srečke, 40 gld.	234.—	
			Waldsteinove srečke, 20 gld.	389.—	
			Ljubljanske srečke	58.75	
			Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	282.50	
			Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	6205.—	
			Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	869.—	
			Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	101.75	
			Splošna avstrijska stavbniška družba	135.—	
			Montanska družba avstr. pian.	485.—	
			Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	461.—	
			Papirnih rubljev 100	253.75	

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.

Zavarovanja za izgube pri zbiranju, pri izdajanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako zbiranje.

Kulaniha izvršitev naročil na borzi.

Menjarnišna delniška družba

„M E R C U R“

l. Wollzeile 10 in 13, Dunaj, l., Strobelgasse 2.

Pojasnila vseh gospodarskih in finančnih stvarca, potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za doseg kolikor je mogoče visocoga obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnica.